

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Název práce :

Slovníček odborných geologických výrazů

Příloha ke Slezákovu Geologickému průvodci Moravským krasem.

Sestavení slovníčku :

Josef Pokorný

Koordinace a redakce :

Ladislav Slezák

J. Pokorný nejprve vypsál všechna odborná slova, či názvy, jejichž význam mu nebyl zcela jasný. Pak ve studovně Moravské zemské knihovny z Geologického slovníku vypisoval významy jednotlivých výrazů, sestavil je abecedně a postoupil je koordinátorovi L. Slezákovi, který provedl konečnou úpravu této kompilace, která je k dispozici čtenářům – amatérům.

A.

- Abraze** = obrušování, rozdíráání a rozrušování hornin pevnými částmi, zpravidla unášenými proudící vodou, větrem, či při skluzu ledu po povrchu.
- Akcesorické** = Průvodní (doprovodný) či vedlejší jev, vyskytující se v souvislosti s něčím. Ve vyvřelých horninách se nachází v nepatrném množství. Přítomnost těchto částic nemá vliv na klasifikaci hornin. Tvoří často kvalitativně typickou asociaci, které může být použito při srovnávání hornin jedné petrografické oblasti. Jsou podstatnou částí těžkých minerálů v sedimentech a mohou proto sloužit k určování cest přínosu klastického materiálu.
- Akumulace** = hromadění, nahromadění.
- Alochtonní** = cizorodé, pocházející původně odjinud, z jiného místa. (Transportované materiály).
- Aluvium** = holocén, nejmladší období kvarteru (čtvrtohor)
- Amfibol** = skupina významných horninotvorných nerostů – skupina křemičitanů v přírodě velmi rozšířených. Jsou isodimorní, jednoklonné, kosočtverečné.
- Amfibolit** = metamorfovaná hornina, složená převážně z amfibolu a plagioklasu. Amf. mohou vznikat přeměnou vyvřelin (ortoamfibolity) tak i přeměnou sedimentů (paraamfibolity).
- Amonité** = vymřelí hlavonožci s charakteristickou vápnitou schránkou, spirálně stočenou. Kromě svinutých forem jsou také známy i formy nesvinuté či rozvinuté. Žili v mladších prvohorách a v druhohorách (devon až křída).
- Amorfní** = s beztvárymi molekulami. Nemající určitý pravidelný tvar molekul. (Jejich krystalické uspořádání). Jsou bez zákonité vnitřní stavby a nemohou vytvářet krystaly. (Například sklo a většina polymerů).
- Amphipory** = Carpoidea, třída podkmene Homatozoa. Ploší ostnokožci s ocasovitým stonkem. Chybí jim hydrophorus (otvor ve schránce v blízkosti úst, sloužící k nasávání vody do vodního systému), a gonophorus (genitální otvor buďto poblíže řiti, nebo ve speciálních genitálních destičkách). Nemají žádnou radiální symetrii.
- Analogie** = existující nebo zjištěná shodnost některých vlastností mezi netotožnými předměty (objekty). Obdoba objektů na základě společných charakteristik.
- Anizotropie** = závislost fyzikálních vlastností prostředí na směru, ve kterém se měří.
- Antiklinála** = střeovitě nebo sedlovitě vyklenutá část vrásy, tj. vrstvy sedlovitě prohnuté (vyduté) postranním tlakem, tvořící antiklinálu. Představuje pozitivní ohyb vrásy, - tj. ta její polovina, která je nahoru vypou-

klým ohybem strukturních (vrstevních) ploch, v normálně uloženém souvrství (definována i stratigraficky). V jádře vrstvy starší, v obalu mladší.

- Aplity** = žilné horniny, v nichž všechny hlavní minerály vykristalizovaly téměř současně, ale nemají vlastní krystalové tvary. Jsou to žilné, jemnozrné kyselé horniny světlé barvy, z křemene, živce a slíd. Užší význam : žilná hornina, příslušející složením k žule. Širší význam : souborné označení pro žilné horniny – podle minerálního složení mají název jednotlivých skupin hornin (např. žulový aplit, syenitový aplit apod.).
- Aridní** = vyprahlý, suchý, pustinný
- Arkóza** = sedimentární hornina, středně zrnitá až hrubozrná, budována převážně křemenem, s příměsí živců.
- Asymetrické** = nesouměrné, uspořádané nerovnoměrně.
- Autochtonní** = původní, pocházející z daného místa. (Místní materiály).
- Azurit** = modrý, jednoklonný nerost, zásaditý uhličitan mědi. Vzniká v oxidační zóně ložisek mědi, často též metasomaticky, (Meta = přeměněné), zatlačováním vápenců.

B.

- Baden** = je obdobím středního miocénu. Klademe je do období před cca 12,5 až 15ti miliony let. (Mladší terciér = třetihory nazýváme neogén a dělíme jej na miocén a pliocén. Miocén trval cca 19 milionů let).
- Badenské moře** = moře v období badenu (viz výše). (Jeho poloha a rozsah).
- Batolit** = rozsáhlý podzemní masiv vyvřelé horniny, jehož spodní hranice není známa, vzniklý pomalým utužením magmatu v zemské kůře.
- Bazální** = základní, ležící na spodku vrstevního sledu.
- Bazální klastika** = vrstva úlomků horniny tvořící podklad další vrstvy. (Např. mezi granodioritem, který tvoří podloží Moravského krasu a vápenci se nachází vrstva úlomků celistvé podložní horniny, která vznikla v době předdevonské, kdy se tato hornina vynořila z moře (tehdy v rovníkové tropické oblasti) a byla vystavena intenzivnímu přírodnímu působení (sluneční úpal, prudké, ochlazujející dešťové bouře, intenzivní větry) a tím docházelo k rozrušování podkladové horniny. Při následném pozvolném poklesu podloží byla bazální klastika zaplavena a na ní se v šelfové hloubce začaly usazovat vápence.
- Bazické horniny** = vyvřelé horniny s převahou tmavých a těžkých nerostů.
- Bentos** = společenstvo organismů, žijících na dně moří i sladkých vod. Dělí se na přisedlé, sesilní (= koráli a pod.), a pohyblivé se po dně, vagilní (= plži a mlži).
- Bifurkace** = rozvětvení, rozdělení, rozdvojení. Užívá se při označování podzemních vodních toků.
- Bioherma** = Kupolovitý útvar, tvořený na místě rostoucími organismy. Útes, vytvořený nahromaděním tvrdých částí primitivních organismů. Tyto usazeniny nejsou zřetelně vrstevnaté. (korálové, mechovkové a pod.). Ve spojení s vápencem patří mezi vápence organogenní.
- Biotit** = tmavá slída
- Bitumen** = tekutá nebo pevná uhlovodíková látka organického původu – živice
- Bornit** = čtverečný nerost kovového vzhledu, sulfid mědi a železa, měděná ruda, pestří kyz měděný, Je měděně červený až bronzově hnědý, nabíhá obvykle pestře modře. Vyskytuje se převážně v zóně sekundárního obohacení ložisek sirníků mědi, zejména v hydrotermálních žilách.

Bornhardtin Scalensis = druh ramenonožce z devonských vápenců (obdoba Stringocephalus Burtini).

Brachiopod = ramenonožec (živočich s hrudními končetinami).

Brekcie = pevná, hrubozrnná hornina, složená z ostrohranných úlomků a ssuti či drti, stmelených nerostným tmelem. Může jít i o tektonickou brekciu (rozdrcenou při zlomech).

Břidlice = sedimentární jílovité, křemité horniny ...

C.

Cephalopod = mořský měkkýš, hlavonožec s přísavnými, i chapadly.

Clymeniový vápenec = Clymenia je hlavonožec s těsně vinutými až konvolutními (spleťi současně působících) schránkami, poměrně plochými, zpravidla jemně až výrazně příčně žebrovanými.

D.

- Dejekce** = (odsávání, odplavení, odnos).
- Dejekční kužel** = používá se k označení deformace hladiny v místě odčerpávání. (Vody, nafty a podobně).
- Dendrit** = mechovitý či keříčkovitý útvar hydrátů manganu a železa vyloučený na trhlinách hornin (převážně břidličného charakteru).
- Denudace** = odnos, rozrušování a zarovnávaní zemského povrchu působením přírodních vlivů.
- Deprese** = snížení, pokles zemského povrchu, níže položená část zemského povrchu, proláklina.
- Detrit** = úlomky, drť nerostů, většinou vznikající přirozeným rozrušováním hornin. Může být i organický detrit (z kostí a pod.).
- Detritický** = detritický = úlomkovitý (klastický). Obvykle však přívlastek „detritický“ označuje původ minerálních zrn, přívlastek klastický spíše označuje horninu.
- Detritizovaný** = rozpadlý na písčité či úlomkovitý detrit.
- Devon** = období paleozoika (prvohor) cca před 395ti až 345ti miliony lety. Trval cca 50 milionů let.
Svrchní devon = tvoří jej období frasnů, (které trvalo cca 6 mil. let) a období famenu (trvalo cca 8 milionů let). Trvání celého svrchního devonu tedy činí 14 milionů let.
Střední devon = tvoří jej období eifelu a givetu, celkem 11 milionů let.
Spodní devon = je tvořen podle některých pramenů gedinem a koblenzem. Dle jiných pramenů jej tvoří lochkov – 5 milionů let, prag – 16 milionů let, a zlíchov – 4 miliony let.
Celkem tedy období devonu trvalo 50 milionů let.
- Diabas** = zelenošedá vyvřelá bazická hornina.
- Diagenetika** = souhrn procesů, které probíhají v sedimentech v průběhu jejich zpevňování. (Hranice mezi diagenézou a metamorfozou není v některých případech dostatečně zřetelná).
- Diferenciáty** = druhový rozdíl, vlastnost, odlišující definovatelný druh od nadřazeného rodu. (Různost genetických horizontů).

- Diagenese** = souhrn procesů, měnících minerální složení, strukturu a texturu sedimentů v období, počínajícím jeho uložením a končícím jeho metamorfózou nebo zvětváním v povrchových podmínkách. Typickým projevem diagenese je zpevnění původně sypkých, nebo plastických vrstev – (tlak nadloží, stmele- ní minerály, vylučovanými z cirkulujících roztoků).
- Diluvium** = pleistocén – starší kvarter – období cca 2 miliony let, následuje holocén – deset tisíc let – aluvium
- Diskordance** = nesouhlasnost, neshodnost, nesjednocenost, nesouhlasné uložení vrstev, způsobené přerušením sedimentace. (Došlo k novému ukládání vrstev na původní vrstvy po dlouhodobém přerušení - hiátu).
- Diskrepance** = neshoda, odlišnost, rozpor, nesrovnalost, nesouměrnost, nesoulad.
- Diorit** = hlubinná vyvřelá hornina. Od granitu (žuly) se liší vysokým obsahem tmavých součástek (amfibolů, slíd a pyroxenů).
- Dolomit** = podvojný uhličitan vápníku a hořčíku. Šedobílý, případně různě zbarvený, (v části Alp nazvaných „Dolomity“ zbarven do žluta), klencový nerost, druh vápence, ve kterém je vápník převážně nahrazen hořčíkem. (Vápenec = CaCO_2 , tj. uhličitan vápenatý, dolomit = MgCO_2 tj. uhličitan hořečnatý).
- Dolomitizace** = proces obohacování vápencové usazeniny dolomitem na úkor jiného uhli- čitanu
- Downton** = někteří autoři jej řadí k přechodným vrstvám mezi silurem a devonem. Ji- ní jen k nejvyššímu siluru, jiní zase k nejnižšímu devonu. Vcelku jde o nepřesný stratigrafický termín, proto se v moderní literatuře už neuvádí.
- Droba** = sedimentární hornina, charakteristická vysokým obsahem úlomkovitých komponent, povětšinou silicitů.

E.

Efusiva = rozlité vyvěřelé horniny. (Efuse = výlev).

Elevace = vyzdvižení vrstev hornin horotvornými tlaky. Též vyklenutí částí zemské kůry (geologických vrstev). Může být použito i v terminologii morfologické. (Morfologie = nauka o tvaru a změnách povrchu země).

Embryonální (kanálky) = zárodečné stadium.

Endokras = formy krasu v hloubce masivu – jeskyně.

Eolické = vzniklé působením vzdušných proudů při vývoji zemského povrchu.

Rozeznáváme :

- 1.) Větrný výmol – větrem unášené částice obušují povrchové materiály, tj. kompaktní horniny.
- 2.) Přenášení materiálu větrem – prach unášený větrem, vířivým prouděním větru, při nárazech větru v poryvech dochází ke „skákačím“ a „odrážecím“ pohybu unášených písků.
- 3.) Nanášením. Pád materiálu při zeslabení nosné síly větru, nebo sesouvání materiálu při nárazech větru.

Eroze = obušování a vymílání hornin.

Eroze je výmol. Je to odstraňování částí povrchu zemského proudící či vlnící se vodou, ledem, sněhem, proudem vzduchu (větrná čili eolická eroze), tokem pohyblivých zvětralin a nezpevněných usazenin.

Rozeznáváme erozi říční, mořskou, jezerní, či abrazi ledovcovou, větrnou a pod.

Transport erodované hmoty **není** podstatnou součástí eroze. Eroze je proces fyzikální, nikoliv chemický ! Nezaměňovat s korozí !

m.v²

Eroze je způsobena tíží a je úměrná proudící hmotě **m** a rychlosti **v**. **e = -----**
2

Eroze je selektivní (výběrová –v měkčím materiálu působí rozměrněji, než v horninách.

Prohlubování toku zpět = **zpětná eroze**. Erodující proud má dva koncové body. Svrchní začíná u pramene a spodní končí u ústí řeky.

Lokální stupně v proudu (jezera, plošiny,) tvoří **lokální erozní bázi**.

Erozi mění (zastavuje) změna klimatu, či pohyby zemské kůry. Kdyby tyto jevy neovládaly erozi, zastavil by se celkový odnos souší na cca 250 m n.m.

Erozní báze = dolní mez eroze. Výmolná základna. Nejnižší položené místo, kam spádují vodní toky. (Hlavní erozní báze, místní erozní báze apod.).

Erozní údolí = údolí vytvořené prouděním toku, který se zařezává do podloží.

Erozní zona = pásmo vymílání s určitými společnými znaky

Exhumované = vyzdvižené, vyplavené, znovu obnažené.

Exokras = formy krasu na povrchu (škrapy apod.)

F.

- Faceta** = (faseta) – konkávní, vyhloubená ploška, vybroušená ve skalní stěně vířící, protékající vodou, unášející písek.
- Facie** = charakteristické znaky převážně sedimentárních hornin, dané prostředím jejího vzniku. Část horninové jednotky, která se liší svými vlastnostmi od ostatních částí horniny. Odlišný ráz části hornin.
- Faciální** = změny v posloupnosti vrstev
- Fluviální** = vzniklý výmolvou a ukládací činností tekoucí vody. (Říční usazeniny).
- Flyš** = souvrství střídajících se pískovcových a břidlicových usazenin. Rytmičké střídání jemných a hrubých poloh sedimentů. Typem je karpatský flyš (paleogén).
- Fosfátové hlíny** = Výplně některých jeskyní, obsahují rozpadlé zbytky živočichů a mají tudíž vysoký obsah fosfátů. Dříve se používaly v zemědělství jako fosforečné hnojivo.
- Fosilie** = zkamenělina (ústrojých zbytků).
- Fosilizace** = souhrn chemických a jiných pochodů, vedoucích k uchování odumřelého organismu v zemi jeho proměnou v nerostnou hmotu (petrifikace). Přírodní proces, vedoucí ke zkamenění organického zbytku při vhodných podmínkách (tj. rychlý pokryv organického zbytku sedimentem, vhodné fyzikální prostředí sedimentu, vztah chemizmu prostředí k chemizmu zbytku).
- Frasnien** = stratigrafický stupeň svrchního devonu. (podloží famen, nadloží givet).
- Freatická (zona)** = zona pod hladinou spodních vod. (= Podzemní voda s volnou hladinou).
- Fylit** = jemnozrnná, slabě metamorfovaná krystalická břidlice, vzniklá obvykle přeměnou jílových břidlic, složená z křemene, sericitu, chloritu, grafitu a biotitu. Břidlice je pevná usazená hornina, vrstevnatě štípatelná. V seriích metamorfítů často obsahuje vyrostlice minerálů.

G.

- Geofon** = malý, přenosný seizmograf, užívaný při hledání nerostných ložisek, při sledování důlních otřesů a j.
- Geofyzika** = obor, zabývající se studiem jevů a procesů v pevné zemi, v jejím plynném a vodním obalu, a fyzikálními vlastnostmi okolního prostoru ve vztahu k zemi. Je to fyzikální pracovní metoda. Hlavními obory geofyziky jsou : geomechanika, gravimetrie, seismologie, geomagnetismus, geoelektrina, geotermika, radioaktivita zemského tělesa, tektonofyzika.
- Geologie** = nauka o vývoji, složení a stavbě zemské kůry. Studium zemské kůry.
- Geologie historická** = zabývá se tvorbou zemské kůry z hlediska posloupnosti času.
- Geologie dynamická** = nás poučuje o vzniku nerovností zemské kůry z hlediska posloupnosti času (viz stratigrafie).
- Geologie endodynamická** = je to studie jevů, které způsobují vnitřní geologičtí činitelé. (sopečná činnost, zemětřesení, horotvorné děje).
- Geologie exodynamická** = je studií jevů, které působí vnější geologičtí činitelé, kteří svou činností přepravnou, tvořivou a rušivou zemský povrch zarovávají. (voda, vítr, mrazy a pod.).
- Geologické varhany** = svislé kapsovitě prohlubně, vzniklé korozí vápenců podél puklin a zlomů. Bývají vyplněny různými hmotami pokravných útvarů (jíl, hlína, písek, štěrky a pod.). Mají zpravidla válcovitý tvar, vzniklý rozpouštěním vápence podél puklin a zlomů.
- Geologické zrcadlo** = tektonická plocha v posunutém sledu hornin se stopami pohybu, pokrytá kluznou minerální výplní (chloridy, jíly, epidot) s případným rýhováním.
- Geomorfologie** = nauka o tvarech povrchu zemského, jeho vzniku a změnách.
- Geosynklinály** = jsou korytovité průhyby zemské kůry, do kterých se mohou ukládat různé sedimenty. (Synklinála je korytovitý útvar vrásy). U geosynklinál rozeznáváme období evoluce a období revoluce.
Evoluce : epirogenetické (dlouhodobé) pohyby (zemské kůry), projevující se sekulárním (věkovitým, dlouhodobým) klesáním geosynklinálního dna a sekulárním zvedáním pevninských prahů.
Revoluce : v činnosti jsou pohyby orogenetické (horotvorné). Začíná se zvedat podmořský val. Vznikají vrásy, překlápějící se směrem k pevnině. Vznikají vrásové přesmyky a konečné příkrovy. Vyvíjí se pásemné pohoří, vynořující se nad hladinu moře.
- Gabro** = vyvřelá plutonická hornina. Je hlubinným ekvivalentem (rovnocenností) bazaltu, bývá součástí větších granitoidních komplexů, kde má kumulační (hro-

madící) nebo reziduální (zbytkovou) povahu. Jsou to bazické hlubinné vyvřeliny, stejnoměrně zrnité, středního až hrubého zrna.

- Geneze** = vznik, původ, zrod, způsob a postup vzniku.
- Geoda** = výplň větší dutiny v hornině. Geody mohou být vyplněny zčásti, nebo zcela kalcitem, křemenem či chalcedonem, nebo achátem. Krystaly jsou situovány (obráceny) do středu geody. U vyvřelých hornin představují výplně dutin po původních bublinách magmatických plynů. Geody se mohou vyskytovat i v sedimentech, kde se dutiny tvoří vyvětráváním (rozpuštěním) nebo rozrušením těl organismů a pod.
- Givetien** = stratigrafický stupeň, odpovídající střední části svrchního devonu (podloží frasn, nadloží eifel).
- Glaciál** = doba ledová
- Glaciologie** = věda o geologické činnosti ledu, mrazu a ledovců v současnosti i v minulých geologických dobách.
- Granit** = žula, hlubinná vyvřelá hornina, tvořená křemenem, draselným a sodno-vápenatým živcem, biotitem, muskovitem či amfibolem. V chemickém složení dominuje oxid křemičitý – cca 70%.
- Granodiorit** = světle šedá, hlubinná, magmatická hornina, tvořící přechod mezi granitem (žulou) a dioritem. Jsou stejnoměrně středně zrnité s masivní texturou.

H.

Habitus = celkový vzhled.

Hercynský orogen = horotvorné vrásnění na konci devonu. Výsledkem byl vznik pásemného pohoří, které vzniklo v mladším paleozoiku (prvohorách). Hercynské vrásnění vytvořilo dvě horské větve :

Větev armorická :

Z centrálního masivu francouzského pokračuje tato větev na severozápad, do Bretaně a do Normandie v severní Francii a do jižní Anglie, do Cornwallu.

Větev varíská :

Z centrálního masivu francouzského pokračuje k severovýchodu přes Vogézy, Černý les, Porýnské břidličné pohoří, francouzsko – belgickou kamennou uhelnou pánev, Harc a Duryňský les do Českého masivu.

Odboží tohoto vrásnění je Iberská Meseta ve Španělsku.

Holocén = posledních osm až deset tisíc let kvarteru (čtvrtohor). Je to nejmladší geologické období, které nastupuje po pleistocénu. Poslední 2 miliony let.

Hydrografie = obor, zabývající se vodopisem, tj. popisem a studiem rozmístění vodních toků v daném terénu.

Hydrotermální = procesy, spojené s magmatickou činností, převážně jde o výrony vodních roztoků různých teplot a minerálního obsahu, .

CH.

- Chalcedon** = je podstatnou složkou rohovců. Dále se vyskytuje ve tmelu některých hornin a v nejrůznějších formách druhotné silicifikace. Předpokládá se většinou, že chalcedon je přechodnou formou mezi poměrně nestabilním opálem a nejstabilnější formou křemene (SiO_2). Proto ve starších horninách skládá chalcedon schránky organismů, složené původně z opálů.
- Chalkopyrit** = Je mosazně až zlatově žlutý, často pestře nabíhá. Je kovově lesklý a neprůhledný. Vyskytuje se na hydrotermálních ložiskách, skamech a v magmatických ložiskách, vázaných na bazické horniny. Hojný. Čtverečný nerost CuFeS . Obsahuje i něco Ag a Au. Strukturní mřížka podobná mřížce sfaleritu. Krystaly vzhledu čtyřstěnu nebo osmistěnu, méně často skalenoendru, časté cyklické srostlice.
- Chemogenní (původ)** = Vzniklý chemickým vysrážením nebo krystalizací. Chemogenního původu jsou výplně prasklin nebo dutin ve vápencích (výplně schránek organismů a jiné), usazeniny solí nebo tmel pískovců a pod. Chemogenní vápenec vzniká přímým vysrážením uhličitanu vápenatého.
- Chlorid** = Chloridy jsou soli kyseliny chlorovodíkové. V nerostném systému představují velkou část nerostů ze skupiny haloců (kamenná sůl, salmiak, sylvín, herargyrit a jiné vzácné nerosty). Kromě kamenné soli nejsou v přírodě příliš hojné.

I.

Imbrikace = doškovité nakupení plochých valounů vlivem vodního proudu. Zvláště výrazné je u plochých valounů, které svými říčními osami zapadají u říčních sedimentů ve směru proti toku, u plážových štěrků směrem do moře.

Infiltrace = pomalé pronikání (vsakování) kapaliny (srážkových vod) nebo plynu póry horniny dovnitř, pronikání srážkové a povrchové vody půdou do hornin a do nádrží podzemní vody.

In situ = na místě, či v původní poloze.

Inundace = zaplavování území. (Pravidelné či nepravidelné).

Inundační území = je část údolní nivy, která je v době velkých vod zaplavována. Z praktického hlediska je to území nevhodné k zástavbě.

J.

K.

- Kalcit** = minerál, čistý uhličitan vápenatý. Klencový nerost CaCO_3 , specifická hmotnost 2,6 – 2,8.
- Kaledonské vrásnění** = starokaledonská fáze mezi ordovikem a silurem, mladokaledonská fáze mezi silurem a devonem. Ukončila druhou ze čtyř geotonických érá neogeotonickeho vývoje země. Klasickou oblastí vrásnění v Evropě je severní Evropa, (neogeikum) t.j. západní část Norska, Skotsko, Severní Irsko. Průběh do střední Evropy bylo kaledonské vrásnění zastřeno Hercynským vrásněním. (Paleoevropa byla konsolidována Kaledonským vrásněním).
- Kaolin** = směs jílových nerostů s vysokým obsahem kaolinitu. Je používán jako surovina pro výrobu porcelánu, kameniny a šamotu.
- Kaolinizace** = přeměna silikátů, zvláště živců na kaolinit. (Kaolinické zvětrávání).
- Kaolinit** = bílý nebo nažloutlý trojklonný jílový nerost, zásaditý a vodnatý křemičitan hlinitý.
- Karbon** = období (perioda) paleozoika (Prvohor), cca před 345ti až 280ti miliony let. Trvalo tedy cca 65 milionů let. Epocha spodního karbonu (tj. dinantu) trvala cca 25 mil. let. a zahrnovala stupně tournaí a visé. Epocha svrchního karbonu (tj. silesu) trvala cca 40 mil. let a zahrnovala stupně namur, westfal a stefan.
- Karbonáty** = uhličitaný, (vápenec = uhličitan vápenatý / CaCO_2 / , dolomity = uhličitan hořečnatý / MgCO_2 / , sintry a pod.).
- Kašolong** = emailově bílá odrůda opálu.
- Klastika** = (klastické horniny) vznikly rozpadem celistvých hornin, jsou to úlomky či zrna horniny. Tlakem vrstev v nadloží mohou být přeměněny v kompaktní slepence úlomkovitých hornin.
- Kliváž** = Osní břidličnatost (štěpitelnost) horniny (jejích krystalů). Tektonicky výrazná, často lupénkovitá dělitelnost horniny. Foliace, tj. drobná tektonika, působící v systému souběžných ploch oslabené soudržnosti, probíhající napříč původní vrstevnatostí hornin a mající víceméně shodnou orientaci s osními plochami vrás.
- Kokpitový kras** = zvláštní formy krasu v tropických územích (a v tropických klimatických podmínkách). Klasický výskyt na Kubě, v Thajsku, v Číně a jinde.
- Konfigurace** = seskupení, způsob prostorového uspořádání.
- Konkávni** = dutý, vyhloubený.
- Konkordance** = (Souhlasné uložení) je styk dvou souvrství, vzniklý bez přerušení sedimentace. Mladší souvrství se usazovalo ihned po uložení souvrství staršího. Vzniklo

jen za změněných faciálních podmínek (facie = horninový typ). Jeho styk se starším souvrstvím má charakter pozvolného přechodu.

Konkrece = jsou zakulacené útvary druhotného původu, utvořivší se uvnitř horniny, která je obklopuje. Vznikají ukládáním různých minerálních látek kolem jádra (například kolem nějakého minerálního zrna nebo organických zbytků). Mnohdy jsou ale jádra nezjistitelná.

Kontaminace = znečištění prostředí škodlivými látkami, zamoření, vniknutí choroboplodných zárodků do organismu. Lze říci, že jde o změnu chemického a minerálního složení vyvěřelých hornin jejich míšením, nebo asimilací cizorodého materiálu (hybridizace).

Konvekce = Přenášení nebo vyrovnávání různých hodnot fyzikální veličiny, (např. tepla) v těže látce prouděním (či omýváním ploch; přenos energie konvekci).

Konvexní = vypouklý, (plocha, zakřivená ven).

Koroze = rozpouštění povrchu málo chemicky odolných hornin atmosférickou vodou. (vápenec, sádrovec, dolomit, kamenná sůl).

Koráli = živočichové s vápenatou schránkou. Jsou to v podstatě polypové z čeledi láčkovců. Žijí v mělké, sluncem prohráté, teplé a čisté vodě moří. Optimální hloubka růstu se však omezuje jen na několik metrů pod hladinou. Výjimečně do hloubky 70 m. Živí se zooplanktonem. Koráloví polypové vylučují zrnka kalcitu, jejichž stmelěním vznikají korálové útesy. Na odumřelých jedincích vyrůstá další generace korálů. V ideálních podmínkách narůstají korálové útesy až o 25 milimetrů za rok. Vytvářejí rozsáhlé kolonie, které jsou ve své podstatě velmi starými ekosystémy. Největší z nich, Australský Velký bariérový útes je téměř 2 000 km dlouhý a rozkládá se na ploše cca 200 000 kilometrů čtverečních.

Korálový vápenec = vápenec s hojnými zbytky korálů. Destruktivním působením mořských vln na útesy, částečně také rozmělnění korálů některými živočichy dochází k drobným úlomkům korálového materiálu. Vytváří se tak klastický sediment, jemnozrné uloženiny tohoto typu, tj. korálové bahno, které se usazuje a pokrývá odumírající korály, nad kterými opět vyrůstají nové generace korálů.

Kras = Soubor povrchových a podzemních geomorfologických jevů, vytvořených v oblasti, která je budována horninami, rozpustnými ve vodě. Na stupni rozpustnosti krasových hornin závisí průběh, rozvoj a obsah procesu krasování.

Kraton = stabilizovaná kontinentální oblast zemské kůry, nepodléhající již dalšímu vrásnění. Je to v podstatě jádro pevniny, pozůstatek starých kontinentů.

Krystalinikum = oblast, složená z krystalických hornin. (Z eruptiv / tj. z vyvěřelin / a z metamorfítů / tj. z materiálů přeměněných /).

Křemen = klencový nerost SiO₂, tvrdost 7, specifická váha 2,65, lasturnatý lom.

Kulm = stratigrafické označení spodního karbonu. Sedimentace probíhala v geosynklinálním moři, které se střídavě prohlubovalo a změlčovalo. Kulmské uloženiny mají diastrofický charakter. (Tento výraz je souborným označením orogenních (horotvorných) a epizogenetických (občas působících) pohybů zemské kůry. Rytmičká sedimentace je obdobou flyše.

Kulmská facie = Litologicky představuje souvrství střídajících se jílových břidlic, pískovců drob a slepenců.

Kvarter = (čtvrtohory). Je mladší periodou éry kenozoikum. Dělíme jej na pleistocén (cca 2 mil.let) a holocén – posledních cca 10 000 let.

L.

Lakustrinní = jezerního původu.

Laterální = postranní, boční.

Laterit = načervenalá jílovitá půda, obsahující hlavně hliník a železo, vzniklá zvětráváním různých, převážně karbonátových hornin v tropických podmínkách

Limonit = Hnědel. Nevydatná železná ruda. Okrově žlutý, hnědý až černý amorfnní nerost, hydroxid železitý s proměnlivým množstvím vody – FeO (OH) + H₂O. Vyskytuje se v oxidační zóně železných rud a v usazeninách jezer a bažin.

Limonitizace = impregnace limonitem.

Litologie = jeden z geologických oborů – nauka o sedimentech (usazeninách) a o petrografii, (tj. o horninách a jejich skladbě).

Lumachela = hornina, složená z úlomků zkamenělin. (Mezi lumachely můžeme zařadit i vápenec).

M.

Malachit = jednoklonný nerost ze skupiny azuritů, zelený až tmavozelený, skelně, démantově až hedvábně lesklý. $\text{Cu}_2(\text{OH})_2\text{CO}_3$. Vyskytuje se v oxidační zóně měděných rud, nebo jako metasomatický ve vápencích. Tvrdost 3,5 – 4, specifická hmotnost 3,9 – 4,03.

Metamorfóza = přeměna horniny. Hlavními činiteli přeměny : teplota, všesměrný tlak, orientovaný tlak a chemická aktivita roztoků, cirkulujících v intergranulárních prostorách hornin. Přeměna probíhá v hloubce pod povrchovou zónou větrání a cementace, a horniny při nich zůstávají jako celek neustále v pevném stavu.

Metamorfity = jsou horniny, vzniklé metamorfózou.

Metasomatický = důsledek petrochemického pochodu, při kterém se staré minerály rozpouštějí a nové vznikají, avšak hornina jako celek zůstává v pevném stavu.

Migrace = přemísťování osob, stěhování rostlin nebo živočichů na nová stanoviště, přenos genů mezi populacemi prostřednictvím jedinců, kteří přecházejí z jedné populace do druhé.

Minerály = nerosty

Miocén = v éře kenozoikum, perioda terciér – neogen. Epocha miocén trvala cca 19 milionů let, v době cca před 26ti až 7mi miliony let. Zahrnuje stupně (od nejstaršího až po nejmladší) eger, egerburg, ottang, karpát, baden, sarmat a pannon.

Mylonit = tlakově drcené horniny, vzniklé mikrobekciací, granulací a stlačením z nejrozličnějších výchozích hornin. Jde tedy o souhrnné texturní označení, které neříká nic o látkovém složení.
Mylonitizace probíhá za takových podmínek tlaku a teploty, že hornina neztrácí soudržnost.

Mylonitové zony = většinou doprovází tektonické zony.

Mlži = měkkýši, chránící svůj organizmus lasturami či mušlemi

Monokrystal = krystalový jedinec s jednotnou vnitřní zákonitou stavbou.

Monomyktní = Monomyktní usazeniny jsou usazeniny, složené z úlomků jedné horniny – tj. tyto usazeniny jsou stejnorodé. Opakem jsou polymiktní usazeniny.

Morfologie = nauka o tvarových vlastnostech rostlin, živočichů, člověka, v geologii je to nauka o tvarech a změnách povrchu země.

N.

Neogén = perioda mladších třetihor, období před cca 26 až 2 miliony let, tj. celkem 24 mil. let. Zahrnuje epochy miocén (19 milionů let) a pliocén (5 mil. let). Epochu miocén dělíme na stupně : eger, egerburg, otnang, karpát, baden, sarmat a panon. Někdy v badenu se vyskytuje podstupeň tornton. (Torntonské tégly v Lázněckém žlebu). Epochu pliocén dělíme na stupně dak a levant.

Nerosty = minerály.

O.

Oddenudování = (denudace je obnažování podložních pevných hornin nebo snižování zemského povrchu – v podstatě jde o odnos materiálu).

Old Red sandstone = Názvem „Old Red“ je označován materiál, který tvoří starý červený pískovec. Jeho facie sestává převážně z načervenalých, psammitických a psefitických hornin. Tato hornina je rozšířena zejména v devonu. Litologicky jde o mocná souvrství pískovců a slepenců, místy s vložkami břidlic a slínů.

Oolitický = druh sedimentární horniny či minerálů, složených z kuličkovitě strukturovaných útvarů – oolitů.

Opál = Amorfni nerost ze skupiny křemene, hydratovaný oxid křemičitý. Nejruzněji zbarvený nerost, čirý i neprůhledný. V sedimentech se vyskytuje v některých rohových, ve tmelu hornin a ve skladbě křemitých schránek organismů.

Organogenní (typ moře) = organogenní hornina je materiál, vzniklý z organismů, z jejich zbytků, nebo vytvořený z jejich činnosti.

Orogeneze = horotvorná činnost, vznik pohoří horotvornými silami, horotvorné pochody.

Orogen (Hercynský – Asturská fáze)

(Karpatský)

Organodetritické = struktura hornin, tvořená organickým detritem, tj. úlomky organismů, nesoucích stopy rozlámání a transportu.

Osteologický = kosterní.

Osteologie = nauka o kostech.

Ottang = typické a klasické vrstvy spodnohelvetského slínu v rakouské molase s typickou měkkýší faunou. Charakteristické je pestré, zvláště načervenalé zbarvení. Z fauny se nejhojněji objevují rybovití obratlovci, primitivní ryby dvojdyšné a velcí pavoukovití členovci. Vzácné jsou zbytky korýšů, primitivních stonožek a mlžů. Hojné jsou zbytky terestrické fauny.

Usazeniny z tohoto věku reprezentují podle současného převládajícího názoru převážně kontinentální a limnické sedimenty, které se usadily po kaledonském vrásnění. Uloženiny facie ottnangu zřejmě vznikaly v mírném podnebí, kdy se střídala období vlhka (s náhlými přívaly říčních vod) s obdobími sucha. Stratigraficky jde o sedimenty terciaru, spodního miocénu.

P.

- Paralelní** = souběžné, rovnoběžné, současně probíhající.
- Paleo -** = dávný, předvěký, minulý.
- Paleocén** = nejstarší geologické oddělení paleogénu
- Paleogén** = starší část terciéru (třetihor), období cca před 65 ti až 26 miliony let.
- Paleogeneze** = dávné vytvoření (geologického útvaru).
- Paleohydrografie** = dávný vodopis, dávné rozložení vodních toků v krajině. (V daném území).
- Paleolit** = starší doba kamenná (nejstarší a nejdelší doba vývoje pravěkého člověka)
- Paleomagnetismus** = vlastnost hornin, projevující se tím, že v době svého vzniku nabyli remanentní magnetizaci, jejíž směr odpovídá tehdejšímu magnetickému poli země. Také vědní obor, studující dřívější geomagnetická pole na základě magnetizace hornin různého stáří.
- Paleontologie** = věda o vývoji života v minulých geologických dobách, zkoumající zkameněliny rostlin a živočichů, a jejich vztahy k horninám, v nichž jsou uloženy.
- Paleontolog** = odborník na vědu, zkoumající vývoj života v minulých geologických dobách.
- Paleozoikum** = období prvohor (mladší než cca 590 milionů let a starší než cca 225 milionů let). Dělíme je na období : **kambrium** (90 mil. let), **ordovik** (55 mil. let), **silur** (50 mil. let), **devon** (50 mil. let), **karbon** (65 mil. let) a **perm** (55 mil. let). Každá tato vyjmenovaná časová perioda se dále dělí na jednotlivé epochy a stupně (věky).
- Palinologie** = Vědní obor, zabývající se stanovením stáří geologických vrstev na základě obsahu pylových zrn ve vrstvě.
- Palygorskit** = (skalní kůže) – šedobílý nebo hnědý jednoklonný nerost ze skupiny jílu, vodnatý křemičitan hořečnatý, užívá se jako méně kvalitní azbest.
- Peneplein** = parovina, zemský povrch se zarovnaním původních výškových rozdílů denudací, tj. snižování a zarovnávaním zemského povrchu odnosem, obnažováním podložních hornin.
- Pinka** = prohlubenina v zemi, která je pozůstatkem po dolování v dřívějších dobách.

- Pleistocén** = starší období kvartěru (čtvrtohor) v trvání cca 2 miliony let. Zahrnuje střídání dob ledových a meziledových. Dříve se toto období nazývalo diluviem.
- Pliocén** = nejmladší doba terciěru (třetihor). Trvala cca 5 až 5,5 milionu let. Probíhala v období cca 7 až 2 miliony let před naší dobou. Pliocén je epochou neogenu. Epocha pliocén navazuje na miocén a zahrnuje stupně dak a levant. přechází do periody kvartěru, epochy pleistocén.
- Polymiktní** = složený z více hornin
- Predispozice** = využití (přizpůsobení se) již vzniklých podmínek. (V geologii například využití zlomového pásma k vytvoření údolí).
- Proplástek** = tenká vložka jalové horniny uprostřed užitkové suroviny (např. proplásky jílovců v uhelných slójích).
- Provenience** = původ, zeměpisná oblast, ze které něco či někdo pochází.
- Psamitická** = drobnozrnná struktura hornin.
- Psefitická** = hrubozrnná úlomkovitá struktura horniny (slepence, oblázky).
- Pyrit** = kyz železný, modifikace disulfitu železnatého, mosazně žlutý nerost kového vzhledu, až zlatožlutý. U nás ložiska : Jáchymov, Velké Tresné aj.

Q.

R.

- Radiometrie** = obor geofyziky, zabývající se radioaktivními vlastnostmi hornin.
- Radiální tektonika** = strukturní vývoj geologických vrstev, jdoucí ve směru radiusu (poloměru).
- Recentní** = současný, vznikl v současném období.
- Redeponován** = přemístěn.
- Redepozita** = opětne uložené vrstvy. (Přemístěné materiály).
- Redispozice** = přemístění a opětne uložení dříve usazených hornin. (Také lze nazvat tento jev resedimentací).
- Refrakce** = lom světelných paprsků nebo elektromagnetického vlnění.
- Regrese** = ústup (odliv) moře z pevniny.
- Relikt** = pozůstatek, zbytek.
- Remanentní** = zbytkový magnetismus (který si podrží feromagnetický materiál po vymizení dříve působícího vnějšího magnetického pole).
- Revitalizace** = oživení.
- Reziduum** = zbytek, zůstatek.
- Rigidita** = stupeň tuhosti, který vyjadřuje odpor horniny proti tvarovým změnám. Určuje se z rychlosti postupu zemětřesných vln a z velikosti mořského přílivu.
- Rohovce** = sedimentární křemité horniny, nejčastěji biochemického původu. Téměř se ztotožňuje se silicity, nezahrnuje však křemité sintry a příbuzné horniny.

S.

Sedimentační pánev = prostor, kde dochází k usazování hornin.

Sedimentolog = odborník, zkoumající usazeniny.

Sedimenty = horniny usazené. Vznikají usazováním minerálních částic, či horninových úlomků, unášených větrem, transportovaných ledovci, působením gravitace, přinášených vodními toky, mořskými proudy a pod.
Významný podíl na jejich vzniku mají životní pochody rostlinstva a živočichů, stejně jako chemické pochody při vylučování solí z vodních roztoků.

Seizmika = obor geofyziky, zabývající se studiem zemětřesení.

Seizmografie = záznam přístroje, měřícího a zaznamenávajícího zemětřesné vlny.

Sesilní = (živočichové) – ti, kteří jsou trvale přisedlí k substrátu (hornině podloží).

Silicifikace = druhotný pochod, jehož výsledkem je prosycení horniny opálem, chalcedonem nebo křemenem, nebo přeměna horniny v tyto látky.

Silicity = druh křemité usazeniny. Druh křemičitanu. Užívá se k označení křemitých sedimentárních či chemických hornin (všeobecně).

Silikáty = křemičitany, tj. anorganické sloučeniny křemíku.

Siltovce = prachovce – sedimentární hornina klastického původu, složená z více jak 50% částic siltové frakce (tj. 0,01 – 0,05 mm velikosti částic). Bývá nevrstevnatý, až laminovaný, leckdy břidličně se rozpadající.

Skalenoedr = monokrystal šesterečné soustavy, omezený dvanácti shodnými různostrannými trojúhelníky.

Skulaři = vrtaví mlži

Slepence = horniny, tvořené zpevnělými fluviálními materiály (šterky).

Slůňáky = lokálně nahromaděné, nebo řídce roztroušené balvany celistvých (amorfních) křemenců.

Smouhy = barevně odlišné nepravidelné partie sedimentů.

Souvrství = soubor vrstev

Spodnokarbonské = spodní karbon – (tato epocha se nazývá dinant) trval v době před cca 345 až 320 milionů let.

Stratigrafie = Tento obor studuje vrstevní sledy, určuje jejich stáří, okolnosti vzniku a jejich vývoj. Je to nauka o posloupnosti geologických vrstev, složení a vlastnostech geologických vrstev.

Stachyodes = blíže neurčené zbytky žahavců ve vápencích Moravského krasu. Název zavedený Dr. Prantlem.

Stachyodový (horizont) = horizontální poloha stachiodes sp.

Stratotyp = profil, na kterém byla definována určitá stratigrafická jednotka.

Stringocephalus = tlustoskořepatý brachiopod – ramenonožec.

Stromatolity = nepravidelně zvrstvené vápencové útvary

Stromatopory = trsy s vrstevnatou vnitřní stavbou (vytvořené láčkovci).

Subdukce = podsouvání, tj. proces, kdy kry kůry zemské se podsouvají jedna pod druhou.

Susceptibilita = poměr magnetizace k intenzitě magnetického pole.

Suspenze = soustava ve které jsou rozptýleny jemné částičky pevných látek v kapalině.

Svrchní devon = tvoří jej období frasnú, (který trval cca 6 milionů let), a období famenu, (které trvalo cca 8 milionů let). Trvání celého svrchního devonu tedy činí 14 milionů let.

Symetrické = souměrné, souosé, uspořádané či rozložené podél osy.

Syngenetická = současně společně vzniklá. Například : syngeneze rudného tělesa a okolní horniny.

Š.

Šlíry = starší geologické označení pro vrstevnaté, vápnité jíly.

T.

Tégl = označení pro nevrstevnaté, slabě písčité vápnité jíly, převážně badenského stáří – toto označení přešlo i do geologického názvosloví. Jde o celistvý, nevrstevnatý vápnitý jíl, sivé až sivomodré barvy neogenního stáří. V praxi se používá s oblibou jako materiál při výrobě cihel.

Tektonika = obor geologie, zabývající se stavbou, pohyby, a uložením zemské kůry vůbec a jejich poruchami. Tektonika představuje určitý typ vnitřní skladby horniny. Tektonická geologie se zabývá výzkumem deformací, strukturního vývoje, stavby zemské kůry ve vztahu k silám a mechanickým procesům, jež se podílely na vývoji země jako celku. Řeší příčiny a zákonitosti geologických poruch.

Geotektonika obecná (teoretická) – zobecňuje poznatky o projevech tektonických pohybů a vzniku tektonických struktur v druzhy v průběhu evoluce zemské kůry.

Geotektonické hypotézy vysvětlují vývoj zemské kůry a země vůbec v průběhu geologické historie.

Geotektonika morfologická studuje strukturní formy tektonického původu a rozpracovává jejich klasifikaci (strukturní geologie).

Geotektonika historická – jejím úkolem je rekonstrukce minulých tektonických dějů.

Geotektonika regionální – je to tektonická rajonizace jednotlivých regionů, tj. rozmístění tektonických struktur a návaznost jejich typů v zemské kůře.

Tektonika radiální = poruchy, jdoucí ve směru poloměru (do oblouku).

Tektonika tangenciální = s převahou poruch šikmých až horizontálních (přesmyky).

- Tentakulitové** (břidlice) = původcem tenakulitových materiálů je skupina drobných živočichů nejistého systematického postavení, rozšířená ve všech světových mořích, v době od ordoviku do devonu. Vytvářeli drobné, vápnité, jehličkovité schránky, silnostěnné, kruhového průřezu, hladké či prstencité.
- Tercier** = je periodou éry kenozoikum. (pro zjednodušení tuto periodu nazýváme třetihory. Dělíme ji na paleogén (epochy paleocén, eocén a oligocén) a neogén (epochy miocén a pliocén). Další periodou éry kenozoikum je kvarter.
- Terigenní** = usazeniny, splavené z pevnin.
- Titanit** = je jednoklonný nerost, barva od žlutavé, zelenavé, hnědé, hnědočervené až k červenavé. Je průhledný, průsvitný až neprůhledný. Tvrdost 5,0 až 5,5, specifická hmotnost 3,4 – 3,6.
- Transgrese** = přestup vrstev přes starší podklad, případně zaplavení pevniny mořem a ukládání náplav, přinesených mořskými proudy.
- Trilobiti** = třída vyhynulých mořských členovců s tělem, rozděleným podélně i příčně na tři části. Tělo je kryté silným dorsálním (hřbetním) štítem. Je zploštělé, obrysu oválného, složené z hlavy, trupu a zadečku. Vyskytuje se v kambriu a v permu.
- Tufit** = úlomkovitá hornina sopečného původu s terigenní příměsí. Jde převážně o sopečné sklo.
Drobnější až jemnozrnné vyvrženiny sopečných jíců, rozličného petrografického složení i stupně zpevnění, vrstevnaté i nevrstevnaté, ukládané podle své povahy v rozličných vzdálenostech od vulkanického centra.

U.

V.

Vápence – Josefovské

Hádké

Křtinské

Lažánecké

Říčské

Vilémovické

Brekciové

Hlíznaté

Kramenclové (Křtinské mramory)

Organodetritické

Radiolaritové

Slítné

Vápenec saturační = (jde o terminus technicus !) Jsou to vápence, užívané v cukrovarnictví a v chemické výrobě.

Vrása = vydutí vrstev horotvornými tlaky.

X.

Y.

Z.

Základní erozní báze = nejnižší bod, ke kterému spěje nějaký tok.

Lokální erozní báze = boční tok (např. Křtinský potok v Josefově je lokální erozní báze potoka Jedovnického.

Svitava v Adamově je lokální erozní báze Křtinského potoka

Základní erozní báze = např. tam, kde se Svitava vlévá do dalšího vodního toku (Svratky). Soutok Svratky a Svitavy je základní erozní báze celé sítě na tyto toky navazujících vodotečí.

(Mezi tím je spádová křivka toku).

Ž.

Živec = běžný horninotvorný nerost. Nachází se v pegmatitech, užívá se ve sklářském a v keramickém průmyslu, při výrobě abrasiv a plnidel. Živce jsou sodné a draselné.

Některé výrazy v práci Petra Kose o Mokerské jeskyni, případně ve Slezákově práci o genezi jižní části Moravského krasu a vysvětlení jejich významu.

Diaklása = puklina, v níž nenastal významný pohyb.

Divergence = vývoj, vedoucí k rozrůznění, rozvětvení, rozbíhání – jako důsledek přizpůsobení se podmínkám prostředí.

Herpetofauna = soubor určitého druhu plazů, obývajících dané území.

Intence = záměr, úmysl, předmětná zaměřenost vědomí.

KRAS – dle Panoše a dalších :

Endokras = podzemní kras, hlubinné krasové jevy
(dle poznámky V. Panoše je vázán na středoholocénní období, spodní a střední epiatlantik.

Epikras = soubor krasových tvarů, vytvořených v masivu rozpustných hornin v pásmu nejbliže skalního povrchu. Jde o vadózní pásmo s převažující vertikální cirkulací krasových vod.

Exokras = povrchový kras (jeho krasové jevy, škrapy, závrtvy a p.).

Holokras = klasický kras, vázaný na chemicky čisté, dobře rozpustné vápence, reprezentovaný bohatým souborem dokonale vyvinutých povrchových i podzemních tvarů.

Merokras = soubor exokrasových a endokrasových jevů v dostatečně mocných, ale nečistých vápencích, případně s vložkami či složkami nepropustných hornin.

Kokpitový kras = o něm se hovoří v souvislosti s okolím Rudice.

Marinní sedimenty = vrstvy, usazené v moři.

Morfogeneze = vznik a vývoj tvarů (geologických útvarů).

Toto dílo zrcadlí server SPELEO.cz a také SPELEOzáhady.cz